

بسمه تعالی

استانداردهای طراحی آزمونهای چند گزینه‌ای و چک لیست ارزیابی کیفی

ارزیابی آموخته‌ها و میزان یادگیری دانشجویان همواره از عناصر اصلی هر فرآیند آموزشی بوده و هست و از آنجا که نتایج آزمونهای درسی در تعیین دستیابی به اهداف آموزشی و تصمیم گیری در خصوص موفقیت یا عدم موفقیت دانشجویان نقش مهمی دارند، ضروری است منطبق بر استانداردهای طراحی آزمون انجام شوند. براین اساس و با عنایت به اینکه متداولترین نوع آزمونهای درسی به روش چندگزینه‌ای برگزار می‌شوند، لازم است در هنگام طراحی سوالات نکات ذیل توسط اساتید مورد توجه جدی قرار گیرند:

الف) قسمتهای مختلف سوال چندگزینه‌ای:

۱- قسمت اصلی یا تنه (ساقه) سوال:

این بخش متشکل از متن اصلی سوال است و موضوع اصلی مورد نظر استاد را اندازه می‌گیرد.

۱-۱ تنه یا ساقه سوال باید تنها یک هدف آموزشی را پوشش دهد و از گنجانیدن چندین هدف در یک سوال اجتناب شود.
۲-۱ تنه یا ساقه سوال باید یک موضوع مهم را اندازه بگیرد و از طرح سوالات غیر مهم و غیرکارآمد به لحاظ آموزشی پرهیز شود.

۲- گزینه درست یا پاسخ سوال:

یکی از گزینه‌های پیشنهادی پاسخ درست سوال است که به عنوان گزینه کلید بوده و دانشجو باید آن را انتخاب کند.

۱-۲ گزینه کلید باید طوری باشند که تنها پاسخ درست باشد.

۲-۲ مناسب است از طراحی سوالات با بهترین پاسخ درست برای آزمونهای درسی سطوح کارشناسی پرهیز شود.

۳- گزینه‌های انحرافی:

به غیر از گزینه درست، تعدادی گزینه دیگر هم برای هر سوال در نظر گرفته می‌شود که نقش آنها منحرف کردن دانشجویانی است که پاسخ درست سوال را نمی‌دانند.

۱-۳ گزینه انحرافی باید طوری نوشته شود که توجه دانشجویان بدون اطلاع از پاسخ درست را به خود جلب کند.

۲-۳ گزینه انحرافی نباید به گونه‌ای باشد که دانشجویان مسلط بر موضوع سوال را گمراه و به خطا بیندازد.

ب) نکات مهم در طراحی آزمونهای چندگزینه ای:

- ✓ کلیه سوالات باید مرتبط با اهداف آموزشی ذکر شده در طرح درس باشند.
- ✓ از طرح سوالات چند بخشی و ترکیبی اجتناب شود.
- ✓ سوالات باید کاملا واضح و شفاف باشند و از کلمات نامفهوم یا با برداشتهای متفاوت استفاده نشود.
- ✓ متن سوال حتی الامکان کوتاه بوده و از نوشتن توضیحات غیرمهم یا غیرضروری در ساقه سوال اجتناب شود.
- ✓ هر سوال باید مستقل از سایر سوالات باشد. (پاسخ یک سوال نباید وابسته به پاسخ سوال دیگر یا راهنمایی برای آن باشد).
- ✓ ساقه سوال به صورت پرسشی و جمله کامل باشد.
- ✓ اگر لاجرم باید از جمله با جای خالی استفاده کرد، جای خالی در آخر جمله قرار گیرد.
- ✓ از بکارگیری قیود خاص مانند "هیچوقت"، "همیشه"، "تقریبا"، "غالبا" و ... در ساقه سؤال که باعث راهنمایی یا گمراهی دانشجویان می شود، پرهیز شود.
- ✓ از طراحی سوالات منفی و گزینه های منفی پرهیز شود.
- ✓ اگر به هر دلیل غیرقابل اجتنابی از سوالات منفی استفاده شد، کلمه منفی باید زیرخط دار یا برجسته شود.
- ✓ سعی شود بیشتر کلمات و توضیحات در ساقه سوال آمده و گزینه ها تا حد امکان کوتاه باشند.
- ✓ از تکرار مطالب یا کلمات در گزینه ها خودداری شود.
- ✓ همه گزینه ها باید متجانس بوده و همگی به این موضوع واحد مربوط باشند.
- ✓ گزینه ها طوری نوشته شوند که از لحاظ دستوری و جمله بندی به درستی مکمل متن سوال باشند.
- ✓ گزینه ها نباید حاوی اشارات دستوری و جمله بندی و کلماتی باشند که هدایت کننده دانشجو به پاسخ درست باشند.
- ✓ از گزینه هایی مانند "همه موارد"، "هیچکدام"، "همه موارد بجز .."، "آیتم الف و ب" و .. خودداری شود.
- ✓ از بکاربردن دو گزینه کاملا متضاد که یکی از آنها درست است، اجتناب شود. (در صورت لزوم، باید از دو جفت گزینه متضاد همزمان استفاده شود).
- ✓ لازم است طول جمله همه گزینه ها تقریبا بهم برابر باشند.
- ✓ محل گزینه درست به صورت تصادفی تعیین شود.
- ✓ در آزمونهای چند گزینه ای الکترونیک هم ترتیب سوالات و هم جای گزینه درست به صورت تصادفی تعیین شود.
- ✓ نحوه قرارگیری گزینه ها ترجیحا عمودی بوده و ساختار زیرهم یا روبروی هم بودن در تمام سوالات یکسان باشد (مخصوص آزمونهای کاغذی).
- ✓ تنظیم صفحات به گونه ای باشد که ساقه سوال و تمام گزینه ها در یک صفحه قرار گیرند (مخصوص آزمونهای کاغذی).

ه) چک لیست ارزیابی کیفیت استانداردهای آزمون چند گزینه ای:

برای اطمینان از رعایت کلیه موارد استاندارد در طراحی آزمونهای چند گزینه‌ای، لازم است استاد بعد از تهیه سوالات، نسبت به ارزیابی کیفیت آزمون از طریق تکمیل چک لیست زیر اقدام کرده و هر سوالی را که نیاز به بازنگری دارد اصلاح نماید.

ردیف	استاندارد کیفی	شماره سوال		
		بله	خیر	اصلاح شد
۱	سوال مرتبط با اهداف آموزشی است.			
۲	سوال یک موضوع مهم آموزشی را پوشش می دهد.			
۳	سوال تنها یک بخش دارد. (ترکیبی نیست).			
۴	متن سوال واضح بوده و کلمات نامفهوم یا با برداشتهای متفاوت ندارد.			
۵	متن سوال کوتاه بوده و توضیحات غیرمهم یا غیرضروری در ساقه سوال نیست.			
۶	سوال مستقل از سایر سوالات است.			
۷	متن سوال قالب یک جمله پرشی کامل دارد.			
۸	(در موارد خاص) جای خالی در آخر جمله قرار دارد.			
۹	بیشتر توضیحات در ساقه سوال آمده است.			
۱۰	سوال منفی طراحی نشده است.			
۱۱	(در موارد خاص) عبارات منفی برجسته یا زیرخط دار شدند.			
۱۲	قیود خاص مانند "هیچوقت"، "تقریبا" و .... در ساقه سوال بکار نرفته است.			
۱۳	گزینه درست، تنها پاسخ درست است.			
۱۴	گزینه‌ها تا حد امکان کوتاه هستند.			
۱۵	از تکرار مطالب یا کلمات در گزینه‌ها خودداری شده است.			
۱۶	همه گزینه‌ها متجانس هستند.			
۱۷	گزینه‌ها به لحاظ دستوری و جمله بندی مکمل متن سوال هستند.			
۱۸	گزینه‌ها منفی نیستند.			
۱۹	گزینه‌ها حاوی اشارات دستوری هدایت کننده جواب نیستند.			
۲۰	گزینه‌های مانند "همه موارد فوق"، "هیچکدام"، "همه بجز .."، "آیتم الف و ب" و .... ندارد.			
۲۱	طول عبارت همه گزینه‌ها تقریبا باهم برابر هستند.			
۲۲	از بکاربردن دو گزینه کاملا متضاد که یکی از آنها درست است، اجتناب شده است.			
۲۳	محل گزینه درست به صورت تصادفی تعیین شده است.			
۲۴	در آزمون الکترونیک ترتیب سوال به صورت تصادفی تعیین شده است.			
۲۵	ترتیب قرارگیری گزینه‌ها به صورت عمودی است.			
۲۶	ترتیب قرارگیری گزینه‌ها مشابه سایر سوالات است.			
۲۷	ساقه سوال و تمام گزینه‌ها در یک صفحه قرار گرفته اند.			